THE INTERPRETATION OF NOUN PHRASES WITH INHERENT RELATIONAL HEAD NOUN

Ionela Gușatu, Assist., PhD and Roxana Sfetea, Prof., PhD

"Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy, Bucharest

Abstract: The present paper analyzes nominal structures which consist of two nouns and it aims to express the relation between the head noun and its genitival adjunct. As we are going to see, the generative lexicon will play an important role in expressing this relation.

Keywords: nominal structures, noun phrases, genitival adjuncts, LG

Grupul nominal cu dependent genitival a fost îndelung analizat în literatura de specialitate. Caracteristica principală identificată de către această literatură în GN cu dependent genitival este că acest GN exprimă o relaţie între cei doi constituenţi ai grupului. De exemplu, în cazul semnificaţiei de posesor a genitivului, relaţia pe care o exprimă grupul în ansamblul său este relaţia de posesie dintre posesor şi obiectul posedat.

În analiza pe care o vom întreprinde, vor fi prezentate situaţiile în care GN are un centru inerent relaţional. Din această categorie fac parte GN în care genitivul semnifică întregul raportat la parte, agentul, tema/pacientul sau experimentatorul, al doilea argument al unui predicat diadic şi instanţierea unei calităţi.

1. Întregul în raport cu partea

Când un grup nominal cu dependent genitival exprimă relaţia dintre o parte şi un întreg, partea este denotată de numele centru, iar întregul de dependentul genitival. În aceste condiţii, denotarea părţii implică referirea la relaţia ei cu întregul, din simplul motiv că o parte este întotdeauna o parte a (sau din) ceva. Astfel, relaţia de apartenenţă care caracterizează grupul însuşi este derivabilă din semantica numelui centru. Acest

BDD-V2027 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:42 UTC)

lucru este uşor demonstrabil prin teoria lexiconului generativ[1], ale cărei trăsăturile dominante sunt bogăţia reprezentării semantice şi recursul la operaţii semantice (coerciţia tipurilor, compoziţia reciprocă şi legarea selectivă) cu ajutorul cărora sunt explicate îmbogăţiri ale sensului cuvintelor în context. Menţionarea primei trăsături în legătură cu demersul propus de Pustejovsky a devenit azi un loc comun. De aceea trebuie subliniat că o reprezentare semantică mai bogată nu este pur şi simplu *o altă reprezentare*. Prin mijlocirea nivelelor de reprezentare şi mai ales prin corelarea lor, LG reuşeşte pentru prima dată să intre în universul virtualităţilor de sens. Adesea bănuite de către semanticieni, aceste virtualităţi nu au putut fi abordate într-o manieră convingătoare. Este meritul indiscutabil al LG acela de a fi reuşit să facă primul pas convingător în acest univers dificil de studiat. Pe de altă parte, ipoteza celor trei operaţii semantice este valoroasă prin aceea că validează drept fenomen specific în semantica lexicală ceea ce în abordările de până la Pustejovsky era privit doar o îmbogăţire de sens fără a fi explicată atât de clar. În această privinţă, este demn de subliniat că fiecare dintre operaţii poate fi invocată pentru fenomene considerate până acum greu de explicat/demonstrat. De asemenea, merită a fi reliefat un alt aspect al sensului lexical în context sintactic, aşa cum se profilează el în LG. Chiar şi atunci când semantica unui cuvânt în context nu e determinabilă prin vreuna din operaţiile semantice, LG rămâne remarcabil prin faptul că creează posibilitatea unor predicţii (sau a unor explicaţii) ale combinaţiilor sintactico-semantice.

Fie deci grupul nominal *pereţii camerei*. Pentru reprezentarea semantică a numelui centru *pereţii*, avem nevoie să ştim că structura de argumente[2] a acestui nume

[1] Pustejovsky (1995).

[2] Structura de argumente prezintă trei tipuri de argumente şi un singur tip de nonargument: argumente autentice, argumente implicite, argumente cvasi-pleonastice şi adjuncţi.

1. Argumentele autentice/cu realizare sintactică (engl. true arguments, T-ARG):

În această categorie intră argumentele care nu pot fi omise. Nonomisiunea nu depinde de particularităţi gramaticale (cum ar fi omisiunea subiectelor în limbi cu parametrul pro-drop), ci de proprietăţile semantice ale unităţii lexicale. Un argument autentic este de pildă Ion în exemplul (1):

(1) Ion a alergat.

2. Argumentele implicite (engl. default arguments, D-ARG) sunt argumentele care, pentru motive semantice, nu au expresie obligatorie sintactică. Astfel, în exemplul de mai jos, GPrep poate fi doar subînţeles deşi este evident că o casă se construieşte întotdeauna dintr-un material dominant (beton, lemn, cărămidă etc).

(1) Ion a construit o casă din cărămidă.

3. Argumentele cvasipleonastice (engl. shadow arguments, S-ARG) sunt acele argumente a căror prezenţă este permisă numai de apartenenţa lor la un subtip al tipului care, dacă este exprimat printr-un argument, generează un pleonasm. Este ştiut de pildă că a dansa înseamnă a executa mişcări conforme cu regulile unui dans. Prin urmare, ideea de dans este cuprinsă în conceptul lui a dansa. Acest lucru împiedică folosirea cuvântului dans ca argument al verbului a dansa, căci dans şi a dansa formează o structură pleonastică: a dansa un dans. A dansa nu

BDD-V2027 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:42 UTC)

conţine un argument obişnuit (*x*, care este de tipul *element de zidărie*) şi un argument implicit (*y*, care este de tipul *construcţie*). În structura de evenimente trebuie să avem un eveniment *e* de tipul *stare*. Aceste elemente disparate se regăsesc asamblate în caracteristica CONSTITUTIVE, unde starea menţionată în structura de evenimente este legată de argumente şi primeşte un nume prin predicatul *parte*:

(1)
$$\begin{bmatrix} \text{perete} & & \\ ARGSTR & = & \begin{bmatrix} ARG1 & = & x:element-de-zidarie \\ D-ARG & = & y:constructie \end{bmatrix} \\ EVENSTR & = & [D-EV \;=\; e:stare] \\ QUALIA & = & [CONST \;=\; parte(e,x,y)] \end{bmatrix}$$

Cu această reprezentare semantică, substantivul *perete* poate să proiecteze un grup nominal prin simpla substituţie a variabilei *y* (referitoare la întreg) cu o constantă. Rămâne desigur în seama gramaticii să decidă ce realizare gramaticală va avea această expansiune, dar reprezentarea semantică constrânge alegerea unui element care, prin semantica sa, să se situeze cu centrul în relaţia parte-întreg.

2. Agentul, experimentatorul şi tema/pacientul

Agentul, experimentatorul şi tema/pacientul[3] exprimate prin genitiv se comportă similar din punctul de vedere al relaţiei exprimate prin GN, şi de aceea un singur eşantion de analiză este suficient pentru ilustrarea cazului. Ceea ce este comun tuturor acestor semnificaţii ale genitivului este că ele sunt argumentele relaţiei exprimate prin numele centru. Relaţia exprimată de numele centru este în acelaşi timp şi relaţia definitorie a grupului însuşi.

---

exclude însă realizarea ca argument a unui cuvânt care semantic este un subtip al lui dans, de pildă un vals. Despre vals, LG afirmă că este un argument cvasipleonastic. Alte exemple se găsesc fără comentarii în (3):
(3) Ion a şutat cu stîngul
Ion a şutat *cu piciorul.
4. Adjuncţii modifică expresia logică, dar fac parte din interpretarea situaţională şi nu sunt legaţi de reprezentarea semantică a niciunui element lexical. Aceştia includ expresii temporale şi spaţiale:

(4) Ion a mers la Ploieşti marţi.

[3] Fillmore (1968) a oferit o reprezentare lexico-semantică simplă a predicatelor, concepută sub forma unui set de cazuri sau roluri semantice. Cel mai important rol semantic îl are agentul, care este iniţiatorul sau cel care face acţiunea. Acesta se caracterizează prin trăsătura /+ animat/, /+intenţie/, /+responsabilitate/. Tema este asociată verbelor de mişcare sau de localizare. Când avem verbe de mişcare, tema reprezintă ceea ce se mişcă, iar când avem verbe de localizare, tema este entitatea a cărei localizare este descrisă. Pacientul reprezintă entitatea care suferă o schimbare. Experimentatorul este entitatea care experimentează o stare psihologică sau un eveniment. Beneficiarul este entitatea care beneficiază de pe urma unei acţiuni. Instrumentul reprezintă obiectul cu care s-a făcut acţiunea. Locaţia prezintă locul acţiunii. Scopul reprezintă entitatea spre care pleacă ceva, sursa reprezintă entitatea de la care se pleacă, iar calea/traseul reprezintă traiectoria unui obiect.

BDD-V2027 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:42 UTC)

Fie aşadar GN *suferinţa lui Ion*, în care se observă că relaţia caracteristică grupului este furnizată de relaţia exprimată de numele centru însuşi: este vorba despre relaţia dintre un proces şi experimentatorul lui. Relaţia îmbracă în mod firesc forma relaţiei dintre un predicat şi argumentele sale. Reprezentarea LG a numelui centru cere în structura de argumente a acestuia un argument adecvat (*x*, de tipul *animat*), iar în structura de evenimente cere să avem cel puţin un eveniment *e* de tipul *proces*. Argumentul şi evenimentul sunt asamblate în caracteristica FORMAL unde procesul primeşte prin predicatul *suferinţa* identificarea corespunzătoare:

(2)
$$\begin{bmatrix} \text{suferinta} & & \\ ARGSTR & = & [ARG = x:animat] \\ EVENSTR & = & [E = e:proc] \\ QUALIA & = & [FORMAL = \text{suferinta}\ (e,x)] \end{bmatrix}$$

Unul din tipurile de proiecţie susţinute de semantica acestui nominal se referă la realizarea argumentului.

3. Al doilea argument al unui predicat diadic

În ceea ce priveşte relaţia exprimată prin genitiv, Partee (1997) consideră că relaţia exprimată prin grupul însuşi poate să fie moştenită de la numele centru. Condiţia esenţială aici este ca numele să fie relaţional, adică să stabilească el însuşi o relaţie între două argumente.

Acesta este de pildă cazul GN *sora lui Ion*. Prin acest grup, este exprimată o relaţie de rudenie fraternă între Ion şi o persoană de sex feminin, nenumită în context altfel decât prin intermediul numelui *sora*. Este evident că semnificaţia pe care o exprimă aici genitivul *lui Ion* decurge din faptul că acest nume este argumentul numelui centru *sora*. Prin urmare, semnificaţia de rudenie fraternă exprimată de grup este moştenită de la semnificaţia de rudenie fraternă pe care o exprimă numele centru.

Partee arată însă că numeroase alte cazuri de GN cu dependenţi genitivali nu pot fi tratate la fel. Motivul este că numele centru nu mai este relaţional. Când se întâmplă acest lucru, arată Partee, semnificaţia relaţională a grupului nu mai beneficiază de contribuţia numelui centru, ci de cunoştinţele pe care le are vorbitorul sau receptorul despre situaţia descrisă prin GN. O ilustraţie în acest sens este GN *ţigările lui Ion*. Aici numele centru *ţigările* nu mai este relaţional, căci numele *ţigările*, spre deosebire de numele *sora*, nu stabileşte o relaţie între două argumente. În ciuda acestui fapt, GN

BDD-V2027 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:42 UTC)

ţigările lui Ion exprimă totuşi o relaţie, care este chiar relaţia de posesie: ţigările care sunt proprietatea lui Ion. Cum numele centru nu furnizează aici relaţia în cauză, relaţia dintre *ţigări* şi *Ion* este identificată de vorbitori drept o relaţie de posesie, în baza informaţiei contextuale care este disponibilă.

Rămâne acum de adăugat că un GN *precum sora lui Ion* exprimă o relaţie care provine şi ea din relaţia exprimată de numele centru. Relaţia se stabileşte între două argumente, *x* şi *y* dintre care unul, cel referitor la *sora* însăşi este implicit. Argumentele sunt asamblate în caracteristica FORMAL a cuvântului *sora*, unde apare şi predicatul care stabileşte legătura dintre argumente.

(3)
$$\begin{bmatrix} \text{sora} & & \\ ARGSTR & = & \begin{bmatrix} ARG1 & = & x:animat \\ D-ARG & = & y:\text{feminin} \end{bmatrix} \\ QUALIA & = & \left[FORMAL = sora(y,x)\right] \end{bmatrix}$$

4. Instanţierea unei calităţi

Situaţiile în care un GN cu dependent genitival ilustrează o calitate sunt situaţiile în care calitatea este exprimată prin numele centru: *verdele pădurii, albastrul cerului, etc.* În toate aceste cazuri, calitatea în cauză trebuie să apară în caracteristica FORMAL, codificată ca o stare. Starea trebuie să apară şi în structura de evenimente. Calitatea este ilustrată printr-un argument implicit, *x*. Obţinem astfel reprezentarea relevantă pentru numele *verdele*:

(4)
$$\begin{bmatrix} \text{verdele} & & & & \\ ARGSTR & = & \left[D-ARG = y:obiect \quad fizic\right] & & \\ EVENSTR & = & \left[E = e:stare\right] & & \\ QUALIA & = & \left[FORMAL = verde(e,x)\right] & & \end{bmatrix}$$

Când variabila *x* este înlocuită cu un nume, substantivul centru proiectează sintagma corespunzătoare.

Concluzii

Analiza semnificaţiilor genitivului din GN a demonstrat că LG este o teorie cu o remarcabilă acoperire empirică. Această afirmaţie este susţinută de faptul că fiecare dintre semnificaţiile menţionate şi-a găsit o analiză explicativă prin acest cadru de

BDD-V2027 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:42 UTC)

analiză. Performanţa este cu atât mai mult de subliniat cu cât ea nu a fost egalată de vreo altă teorie semantică lexicală.

BIBLIOGRAFIE :

1. GBLR = Gramatica de bază a limbii române (coord. Gabriela Pană Dindelegan), Editura Univers Enciclopedic Gold, Bucureşti, 2010.

2. Ionescu, Emil, Manual de lingvistică generală. Editura All, Bucureşti, 2011.

3. Nishiguchi, Sumiyo, Possessive Disambiguation, Ph.D Thesis Dissertation, 2009.

4. Partee, Barbara Hall; borschev, Vladimir, Integrating lexical and formal semantics: Genitives, relational nouns, and type-shifting, In: R. Cooper and Th. Gamkrelidze (eds.) Proceedings of the Second Tbilisi Symposium on Language, Logic, and Computation, p. 229-241. Tbilisi: Center on Language, Logic, Speech, Tbilisi State University, 1998.

5. Partee, Barbara Hall, *Uniformity vs. Versatility: The Genitive, a Case Study* appendix to Theo Janssen (1997), "Compositionality", in Johan van Benthem and Alice ter Meulen, eds., The Handbook of Logic and Language, Elsevier, 1983/1997.

6. Pustejovsky, James, The Generative Lexicon, The MIT Press, London, 1995.

BDD-V2027 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:42 UTC)